

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

24. september 2020*

Eelotsusetaotlus – Riigiabi – ELTL artiklid 107 ja 108 – Määrus (EL) nr 651/2014 – Erandi tegemine teatavat liiki abile, mis on siseturuga kokkusobiv – I lisa – Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE) – Mõiste – Sõltumatuse kriteerium – Artikli 3 lõige 1 – Autonoomne ettevõte – Artikli 3 lõige 4 – Erand – Avalik-õiguslike asutuste kaudne kontroll 25% üle kapitalist või hääleõigustest – Mõisted „kontroll“ ja „avalik-õiguslikud asutused“

Kohtuasjas C-516/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgericht Berliini (Berliini halduskohus, Saksamaa) 17. juuni 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. juulil 2019, menetluses

NMI Technologietransfer GmbH

versus

EuroNorm GmbH,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president I. Jarukaitis, viienda koja president E. Regan (ettekandja) ja kohtunik C. Lycourgos,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 10. juuni 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- NMI Technologietransfer GmbH, esindajad: *Rechtsanwälte* A. Holle ja C. Lindemann,
- EuroNorm GmbH, esindajad: A. Fuchs, M. Netzel ja G. Sarembe,
- Euroopa Komisjon, esindajad: K. Blanck ja V. Bottka,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1), I lisa artikli 3 lõike 4 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud NMI Technologietransfer GmbH (edaspidi „NMI TT“) ja EuroNorm GmbH vahelises kohtuvaidluses seoses viimase keeldumisega anda NMI TT-le toetust väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) huvides teadusuuringute- ja arendusprojekti rahastamiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Soovitus 2003/361/EÜ

- 3 Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (EÜT 2003, L 124, lk 36; edaspidi „2003. aasta soovitus“) põhjendustes 9 ja 13 on märgitud:

„(9) Selleks et paremini mõista väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete tegelikku majanduslikku seisundit ning jätta sellest kategooriast välja need ettevõtete rühmad, mille majanduslik võim võib olla suurem tõeliselt väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete omast, tuleks eristada ettevõtete eri liike sõltuvalt sellest, kas nad on autonoomsed, kas neil on osalusi, millega ei kaasne valitsevat seisundit, (partnerettevõtted) või kas nad on teiste ettevõtetega seotud. Kasutusele jääb komisjoni [3. aprilli 1996. aasta soovitus 96/280/EÜ väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (EÜT 1996, L 107, lk 4)] sätestatud osalusmäär 25%, millest väiksema puhul peetakse ettevõtet autonoomseks.

[...]

(13) Kunstliku eristamise vältimiseks liikmesriigi eri riigiasutuste puhul ja õiguskindluse tagamiseks on vaja kinnitada, et ettevõtte, mille kapitalist või hääleõigustest 25% või enamat kontrollib avalik-õiguslik asutus, ei ole väike ega keskmise suurusega ettevõtte.“ [mitteametlik tõlge]

Määrus nr 651/2014

- 4 Määruse nr 651/2014 põhjendused 30 ja 40 on sõnastatud järgmiselt:

„(30) Kõrvaldamaks erinevusi, mis võivad põhjustada konkurentsimoonutusi, hõlbustamiseks VKEdega seonduvate erinevate liidu ja liikmesriikide algatuste kooskõlastamist ning halduse selguse ja õiguskindluse huvides peaks käesolevas määruses sätestatud VKE määratlus põhinema määratlusel, mis on esitatud komisjoni [2003. aasta soovituses].

[...]

(40) VKEdel on töökohtade loomisel oluline osa ja nad on üldisemalt võttes ühiskonna stabiilsuse ja majandusarengu edendajad. Nende arengut võivad aga takistada turutõrked, mis põhjustavad VKEdele järgmisi tüüpilisi puudusi. VKEdel on tihtipeale raskusi kapitali või laenu saamisega teatavate finantsturgude madala riskitaluvuse ja selle tõttu, et nad ise suudavad sageli pakkuda üksnes piiratud tagatise. Nende vähesed vahendid võivad piirata ka nende juurdepääsu teabele,

eelkõige uut tehnoloogiat ja võimalikke turge käsitlevale teabele. Seetõttu tuleks VKEde majandustegevuse arengu hõlbustamiseks vabastada käesoleva määrusega teavitamiskohustusest teatavad abiliigid, kui abi antakse VKEdele. [...]“.

5 Määruse artikli 1 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste abiliikide suhtes:

[...]

b) abi VKEdele investeerimisabi, tegevusabi ja VKEde rahastamisele juurdepääsu abi vormis;

[...]“.

6 Nimetatud määruse artiklis 2 on ette nähtud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad“ ehk „VKEd“ – I lisa sätestatud kriteeriumidele vastavad ettevõtted;

[...]“.

7 Määruse nr 651/2014 I lisa „VKE mõiste“ artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, mille on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot.

2. VKEde kategoorias loetakse väikesteks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot.

3. VKEde kategoorias loetakse mikroettevõtjateks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.“

8 Selle lisa artikkel 3 „Töötajate arvu ja rahaliste summade arvutamisel arvesse võetavad ettevõtjate liigid“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Autonoomne ettevõtja on iga ettevõtja, mis ei ole partnerettevõtja lõike 2 tähenduses ega sidusettevõtja lõike 3 tähenduses.

2. „Partnerettevõtjad“ – kõik ettevõtjad, mis ei ole sidusettevõtjad lõike 3 tähenduses ning mille vahel on järgmine suhe: üks ettevõtja (tootmisahelas eespool asetsev ettevõtja) omab üksi või koos ühe või mitme lõikes 3 määratletud sidusettevõtjaga 25% või rohkem teise ettevõtja (tootmisahelas tagapool asetseva ettevõtja) kapitalist või hääleõigustest.

Ettevõtjat võib lugeda autonoomseks ning partnerettevõtjaid mitteomavaks ka juhul, kui kõnealuse 25% künnise saavutavad või ületavad järgmised investorid, tingimusel et nad ei ole eraldi ega ühiselt asjaomase ettevõtjaga lõike 3 tähenduses seotud:

[...]

b) ülikoolid või mittetulunduslikud teadusuuringute keskused;

[...]

d) autonoomsed kohalikud omavalitsused, mille aastaeelarve on alla 10 miljoni euro ja milles on alla 5000 elaniku.

3. Sidusettevõtjad on ettevõtjad, millel on teineteisega mõni järgmistest suhetest:

a) ettevõtja omab teises ettevõtjas aktsionäride või osanike hälteenamust;

b) ettevõtjal on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;

c) ettevõtjal on õigus rakendada teise ettevõtja suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõtjaga sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;

d) ettevõtja, kes on teise ettevõtja aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele kõnealuse ettevõtja teiste aktsionäride või osanikega üksi selle ettevõtja aktsionäride või osanike hälteenamust.

Eeldatakse, et valitsev mõju puudub, kui lõike 2 teises lõigus loetletud investorid ei sekku otseselt ega kaudselt asjaomase ettevõtte juhtimisse, ilma et see mõjutaks nende õigusi aktsionärina.

Ettevõtjaid, kellel on mõni esimeses lõigus nimetatud suhe ühe või mitme teise ettevõtja kaudu või lõikes 2 loetletud investoritega, käsitatakse samuti sidusettevõtjana.

Ettevõtjaid, kellel on mõni nimetatud suhe füüsilise isiku või ühiselt tegutseva füüsiliste isikute rühma kaudu, käsitatakse samuti sidusettevõtjana, kui nende tegevus või osa tegevusest toimub samal asjaomasel turul või lähiturgudel.

[...]

4. Välja arvatud lõike 2 teises lõigus sätestatud juhtudel, ei saa ettevõtjat käsitada VKEna, kui 25% või enam selle kapitalist või hääleõigustest on otseselt või kaudselt ühe või mitme avalik-õigusliku asutuse ainu- või ühiskontrolli all.

[...]“.

Direktiiv 2006/111/EÜ

- 9 Komisjoni 16. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/111/EÜ liikmesriikide ja riigi osalusega äriühingute vaheliste finantssuhete läbipaistvuse ning teatavate ettevõtjate finantsläbipaistvuse kohta (ELT 2006, L 318, lk 17) artiklis 2 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) ametiasutused – kõik ametiasutused, sealhulgas üleriigilised, regionaalsed, kohalikud ja kõik muud territoriaalasutused;

[...]“.

Saksa õigus

Suunised „VKEde innovatsiooni raamprogrammi“ kohta

- 10 Liitvabariigi majandus- ja energeetikaministeeriumi suuniste „VKEde innovatsiooni raamprogrammi“ kohta (Richtlinie „Zentrales Innovationsprogramm Mittelstand“) 15. aprilli 2015. aasta redaktsiooni punkti 3.1.1. alapunkti a kohaselt võib Saksamaal asutatud VKE saada toetust teadusuuringute- ja arendusprojektide jaoks.
- 11 Suuniste 3. joonealuses märkuses on osutatud, et selle kindlakstegemisel, kas ettevõtte on VKE, kohaldatakse määruse nr 651/2014 I lisa sätteid.

NMI põhikiri

- 12 Naturwissenschaftliches und Medizinisches Institut an der Universität Tübingeni (Tübingeni ülikooli loodus- ja meditsiiniteaduste instituut, edaspidi „NMI“) põhikirja Regierungspräsidium Tübingeni (Tübingeni regionaalamet) 11. augusti 2015. aasta otsusega kinnitatud redaktsioonis (edaspidi „NMI põhikiri“) §-s 2 on sätestatud:

„Sihtasutuse eesmärk on edendada teadust ja teadusuuringuid. Selle eesmärgi saavutamiseks:

- kasutatakse loodusteaduste ja meditsiini valdkonna fundamentaalsete teadusuuringute tulemusi ja arendatakse neid edasi tasemeni, mis võimaldab neid tööstuspraktikas rakendada;
- viiakse ellu teadusuuringu- ja arendusprojekte liitvabariigi, liidumaade ja teadusasutuste nimel;
- teadusprojekte kavandatakse, viiakse ellu ja hinnatakse tihedas koostöös avaliku sektori hankijate, teiste teadusasutuste ja äriühingutega;
- saadud teadmised tehakse asjakohaselt kättesaadavaks kutseala asjatundjatele, ettevõtjatele ja teistele teadusasutustele;
- korraldatakse teadusüritusi.“

- 13 Põhikirja § 5 näeb ette:

„Sihtasutuse organid on

- 1) sihtasutuse nõukogu,
- 2) juhatus.“

- 14 Põhikirja §-s 6 on sätestatud:

„(1) Sihtasutuse nõukogu liikmed on:

- a) Ministerium für Finanzen und Wirtschaft Baden-Württembergi (Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeerium) esindaja;
- b) Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württembergi (Baden-Württembergi liidumaa teaduse, teadusuuringute ja kultuuriministeerium) esindaja;
- c) Reutlingeni linnapea;

- d) Tübingeni ülikooli rektor;
- e) kolm Tübingeni ülikooli professorit;
- f) Hochschule Reutlingeni (Reutlingeni kõrgkool) president;
- g) Fraunhofer-Gesellschaft zur Förderung der angewandten Forschung e.V. instituudi esindaja;
- h) kuus äriühingute esindajat.

Punktides e–f nimetatud liikmed määrab Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeerium, punktides e ja f nimetatud liikmed määratakse kooskõlastatult Baden-Württembergi liidumaa teaduse, teadusuuringute ja kultuuriministeeriumiga ja Tübingeni ülikooli või Reutlingeni kõrgkooli ettepanekul; punktis g nimetatud liige määratakse kooskõlastatult Fraunhofer-Gesellschaft zur Förderung der angewandten Forschung e.V-ga. Punktis h nimetatud liikmed määratakse kooskõlastatult sihtasutuse nõukoguga, üks neist Baden-Württembergi liidumaa kaubandus-tööstuskoja ettepanekul ja üks Landesverband der baden-württembergischen Industrie eV (Baden-Württembergi liidumaa tööstusliit) ettepanekul.

(2) Rahandus- ja majandusministeerium võib sihtasutuse nõukogusse määrata kaks sihtasutuse tööga seotud isikut.

[...]

(5) Sihtasutuse nõukogu tegevuses osalemise eest tasu ei maksta.“

15 NMI põhikirja § 7 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Sihtasutuse nõukogu määratleb sihtasutuse tööd reguleerivad põhimõtted §-s 2 nimetatud ülesannete raames ja tagab nende järgimise.

(2) Sihtasutuse nõukogu arutab ja teeb otsuse järgmistes küsimustes:

- a) sihtasutuse töö pikaajaline planeerimine teadusuuringute, arenduse ja laiendamise valdkonnas;
- b) keskmine ja pikaajaline finantsplaneerimine ning äriplaani ja ametikohtade loetelu koostamine;
- c) juhatuse liikmete määramine ja tagasikutsumine;
- d) juhatuse tegevuse heakskiitmine;
- e) audiitori nimetamine;
- f) õigusaktide vastuvõtmine [...];
- g) sihtasutuse põhikirja muutmine ja sihtasutuse lõpetamine.“

[...]“.

16 Põhikirja § 13 näeb ette:

„(1) Põhikirja võib muuta ja sihtasutuse võib lõpetada sihtasutuse nõukogu otsusega. Eelnevalt tuleb ära kuulata juhatus. Otsuse vastuvõtmiseks on vaja sihtasutuse nõukogu liikmete kahekolmandikulist häälteenamust.

(2) Sihtasutuse vabatahtliku või sundlõpetamise korral või kui kaovad eesmärgid, mis annavad õiguse maksusoodustustele, läheb sihtasutuse vara üle Baden-Württembergi liidumaale.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 NMI on sihtasutusena avalikes huvides tegutsev eraõiguslik juriidiline isik, mille asukoht on Reutlingenis (Saksamaa) ja mille eesmärk on teaduse ja teadusuuringute edendamine.
- 18 NMI TT on osühing, mis asub NMIGA samal aadressil, mille osakapitalist kuulub 90% NMI-le ja mille eesmärk on oskusteabe väärtustamine, nõustamisteenuste osutamine ning lepingu alusel teadusuuringute tegemine tehnika, loodusteaduste ja meditsiini valdkonnas. Eelkõige on NMI TT, mille teatavad uurimisvaldkonnad langevad ühtlasi kokku NMI omadega, mõeldud selleks, et viia NMI teadusuuringute tulemused rahalise kasumiga ellu.
- 19 NMI kapital kuulub peamiselt erakapitalil põhinevatele äriühingutele ja ligikaudu 6% osas Reutlingeni linnale. NMI sihtasutuse nõukogu (edaspidi „sihtasutuse nõukogu“), mille otsused võetakse üldjuhul vastu lihthäälteenamusega, koosneb 17 liikmest, kelle hulgas on Baden-Württembergi liidumaa rahandus- ja majandusministeeriumi esindaja, selle liidumaa teaduse, teadusuuringute ja kultuuriministeeriumi esindaja, Reutlingeni linnapea, Tübingeni ülikooli rektor ja kolm professorit, Reutlingeni kõrgkooli president ning selle linna kaubandus-tööstuskoja juhataja.
- 20 NMI TT esitas 26. juulil 2016 EuroNormile, kes on projektihaldur suuniste „VKEde innovatsiooni raamprogrammi“ kohta (15. aprilli 2015. aasta redaktsioonis) tähenduses ja kellele Saksamaa Liitvabariik, keda esindas liitvabariigi majandus- ja energeetikaministeerium, on andnud õiguse täita oma nimel ja avaliku õiguse kohaselt avaliku võimu ülesandeid toetuste valdkonnas, nimetatud suuniste alusel taotluse toetuse saamiseks, et rahastada ajavahemikul 1. septembrist 2016 kuni 31. augustini 2018 teadusuuringute- ja arendusprojekti.
- 21 EuroNorm jättis selle taotluse 28. veebruari 2017. aasta otsusega rahuldamata põhjendusel, et NMI TTd ei saa pidada VKEks määruse nr 651/2014 I lisa tähenduses, kuna selle lisa artikli 3 lõike 4 kohaselt on selline käsitus välistatud, kui 25% või enam asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest on otseselt või kaudselt ühe või mitme avalik-õigusliku asutuse ainu- või ühiskontrolli all. EuroNormi sõnul on NMI TT otsene kontroll avalik-õiguslike asutuste poolt mõistagi välistatud, kuna 90% tema osakapitalist kuulub eraõiguslikule sihtasutusele, käesoleval juhul NMI-le. Siiski võib eeldada, et avalik-õiguslikel asutustel on kaudne kontroll, kuna enamik sihtasutuse nõukogu liikmetest on liidumaa, linna, avalik-õigusliku ülikooli ja kõrgkooli esindajad, samuti kaubandus-tööstuskoja esindajad, mis on Saksa õiguse kohaselt samuti avalik-õiguslik isik. Kuna NMI ja NMI TT on sidusettevõtjad nimetatud lisa artikli 3 lõike 3 punkti a tähenduses, siis ei ole sama lisa artikli 3 lõike 2 teise lõigu punktides a–d sätestatud erinorm kohaldatav.
- 22 NMI TT esitas selle otsuse peale vaide, milles põhjenduseks ta väitis, et EuroNorm hindas valesti avalik-õiguslike asutuste mõju NMI-le ja seega ka temale. Erinevalt piiratud vastutusega ühingutest või osühingutest, mille tegevus on kindlaks määratud liikmete või osanike enamuse otsustega, põhineb eraõigusliku sihtasutuse tegevus üksnes selle asutajate tahtel. Seega ei saa sihtasutuse nõukogu käesoleval juhul mõjutada ei NMI ega NMI TT otsuseid. Sihtasutuse nõukogu tuleb pidada pigem nõuandvaks erioorganiks. Pealegi ei saanud sihtasutuste nõukogu liikmed oma tegevuse eest tasu ja nõukogu koosolekud toimusid vaid üks kord aastas.
- 23 EuroNorm jättis 12. juuni 2017. aasta otsusega vaide rahuldamata, täpsustades, et sihtasutuse nõukogu suunab NMI-d, lähtudes talle põhikirjaga pandud ülesannetest. Lisaks, kuna NMI TT tegevusvaldkond on ühtlasi hõlmatud NMI eesmärkidega, tuleb eeldada, et avaliku võimu asutused avaldavad sellele äriühingule piisavat mõju.

- 24 NMI TT esitas selle otsuse peale Verwaltungsgericht Berlinile (Berliini halduskohus, Saksamaa) kaebuse, milles ta rõhutab ulatuslikku pädevust, mis sihtasutuse juhatusel üldjuhul on. Nii ei saa käesoleval juhul NMI sihtasutuse nõukogu anda juhatusel mingeid juhiseid, ka mitte selle kohta, kuidas NMI kasutab talle NMI TT suhtes kuuluvaid osanikuõigusi. EuroNorm omakorda kinnitab taas, et arvestades sihtasutuse nõukogule NMI põhikirjaga antud pädevust, avaldab see nõukogu, mille liikmete enamik esindab avalik-õiguslikke asutusi, valitsevat mõju NMI-le ja seega ka NMI TT-le.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et vaidluse lahendus sõltub sellest, kas EuroNorm leidis õigesti, et NMI TTd ei saa määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 alusel käsitada VKEna selle lisa tähenduses, ning jättis seega põhjendatult rahuldamata tema esitatud toetusetaotluse, arvestades, et EuroNorm leidis ühtlasi, et põhikohtuasjas käsitletav teadusuuringute- ja arendusprojekt kui selline oli tema taotluse osas rahastamiskõlblik. Kohtu küsimus seisneb seega selles, kas põhikohtuasja asjaoludel tuleb eeldada, et avalik-õiguslikud asutused teostavad NMI TT üle kaudset kontrolli NMI kaudu.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht Berlin (Berliini halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas majandustegevusega tegelev osaühing ei saa määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 kohaselt olla [VKE] pelgalt seetõttu, et 90% osaühingu osakapitalist kuulub eraõiguslikule sihtasutusele, mille nõukogus, millel puudub juhtimispädevus, on 17 liiget, kellest kaks on ministriumide esindajad, üks on linnapea, üks on ülikooli rektor ja kolm on sama ülikooli professorid, üks on teise kõrgkooli president ning üks on kaubandus-tööstuskoja juhataja?
 2. Kas riiklikud ülikoolid ja kõrgkoolid ning Saksamaal tegutsevad kaubandus-tööstuskojad on avalik-õiguslikud asutused määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses?
 3. Kas sihtasutuse nõukogu liikmed, kes ei saa tasu, on avalik-õiguslikud asutused määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses üksnes seetõttu, et nad teevad oma põhitööd avalik-õiguslikus asutuses?
 4. Kas avalik-õigusliku asutuse kontroll määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses eeldab, et avalik-õigusliku asutuse organid saavad nõukogu nende liikmete tegevust, kes ei saa tasu, nendevahelise õigussuhte kaudu nõukogus hääletamisel mõjutada?
 5. Kas hääleõiguse olemine avalik-õigusliku asutuse kaudse kontrolli all eeldab, et on tuvastatud, et avalik-õiguslikud asutused mõjutavad nõukogu liikmeid eesmärgiga kallutada neid hääletama avalik-õigusliku asutuse määratud viisil?
 6. Kas hääleõigus on avalik-õiguslike asutuste kaudse kontrolli all, kui esineb võimalus, et nõukogu liikmed, kes ei saa tasu, lähtuvad nõukogus tegutsedes nende avalik-õiguslike asutuste huvidest, kes nad nõukogusse nimetas?
 7. Kas avalik-õiguslike asutuste „ühiskontrolli all“ olemine määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses eeldab, et tuvastada saab avalik-õiguslike asutuste ühist tahet hääleõiguse kasutamisel?
 8. Kas „kontrolli all“ olemine määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses sõltub sellest, kuidas [NMI] oma põhikirja tegelikult rakendab, või tuleb lähtuda põhikirja sõnastuse võimalikust tõlgendusest?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 27 Nende kaheksa küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, nagu nähtub täpsemalt esimese küsimuse sõnastusest, kas määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis välistavad selle, et ettevõtjat võiks pidada VKEks, kui ettevõtja sellel organil, kellele kuulub põhiosa ettevõtja kapitalist, ei ole küll õigust tegeleda ettevõtte igapäevase juhtimisega, aga tema liikmeskond koosneb peamiselt isikutest, kes esindavad avalik-õiguslikke asutusi selle sätte tähenduses, mistõttu need asutused teostavad nimetatud ettevõtja üle ainuüksi sel põhjusel kaudset kontrolli selle sätte tähenduses.
- 28 Seda silmas pidades soovib kohus esiteks kindlaks teha, nagu nähtub tema teisest ja kolmandast küsimusest, kas mõiste „avalik-õiguslik asutus“ hõlmab selliseid üksusi nagu ülikoolid ja kõrgkoolid ning kaubandus-tööstuskoda, ilma et seejuures oleks tähtis, et nende asutuste määratud isikud tegutsevad asjaomases ettevõttes tasu saamata.
- 29 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma neljanda kuni kaheksanda küsimusega sisuliselt selgitust, kas määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses kontrolli olemasoluks piisab sellest, et avalik-õiguslikele asutustele kuulub ühiselt kas või kaudselt vähemalt 25% asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest vastavalt selle ettevõtja põhikirja sätetele, kellel on tema üle otsene kontroll, ilma et oleks vaja veel kontrollida, kas need asutused saavad mõjutada ja koordineerida oma hääleõiguste tegelikku kasutamist oma esindajate poolt või kas esindajad nende asutuste huve tegelikult arvesse võtavad.
- 30 Euroopa Kohtu käsutuses olevast teabest nähtub, et küsimused on esitatud seoses toetustaotlusega, mille on esitanud äriühing NMI TT, mis on eraõigusliku sihtasutuse NMI võrsefirma, kusjuures NMI-le kuulub 90% selle ettevõtja osakapitalist ja 88,8% hääleõigustest ning sihtasutuse nõukogu koosseisus on kaks liidumaa ministriumide esindajat, üks linnapea, ühe ülikooli rektor ja kolm professorit, selle linna ühe kõrgkooli president ning kaubandus-tööstuskoja juhataja, kes moodustavad sihtasutuse nõukogu enamuse.
- 31 Nende küsimuste analüüsimiseks tuleb osutada, et nagu nähtub eelkõige määruse nr 651/2014 põhjendusest 40, mille eesmärk on kuulutada teatud riigiabi liigid siseturuga kokkusobivaks vastavalt ELTL artiklitele 107 ja 108, suhtub komisjon VKEdele antavasse riigiabisse soodsalt turutõrgete tõttu, millest tingituna peavad need ettevõtjad toime tulema teatud ebasoodsas olukorras, mis piirab nende sotsiaalselt ja majanduslikult soovivat arengut.
- 32 Vastavalt määruse nr 651/2014 I lisa artiklitele 2 ja 3 võib ettevõtjat pidada VKEks selle määruse tähenduses, kui ta vastab kolmele kriteeriumile: töötajate arvu kriteerium, aastakäivet või aastabilansi kogumahtu puudutav rahaline kriteerium ning sõltumatuse kriteerium (vt analoogia alusel 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon, C-91/01, EU:C:2004:244, punkt 47).
- 33 Viimati nimetatud kriteeriumi kohta, mis ainsana on vaidluse all põhikohtuasjas, on Euroopa Kohus selgitanud, et selle eesmärk on tagada, et VKEdele suunatud meetmetest saaksid kasu tegelikult ettevõtted, mille jaoks nende suurus kujutab endast halvemust, mitte aga ettevõtjad, kes kuuluvad suurkontserni ja võivad seega saada rahalisi vahendeid ja toetusi, mida ei saa sama suurusega konkurendid (vt analoogia alusel 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon, C-91/01, EU:C:2004:244, punkt 50).

- 34 Nagu nähtub eelkõige 2003. aasta soovitusel põhjendusest 9, millel – nagu on märgitud määruse nr 651/2014 põhjenduses 30 – põhineb selle määruse I lisa määratletud mõiste „VKE“, on selle kriteeriumi eesmärk seega paremini mõista VKEde tegelikku majanduslikku olukorda ja jätta sellest kategooriast välja need ettevõtjate rühmad, mille majanduslik võim ületab VKE oma, selleks et VKE kategooria jaoks ette nähtud erieeskirjadest ja neid soodustavatest meetmetest saaksid kasu ainult seda tegelikult vajavad ettevõtjad (vt analoogia alusel 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus HaTeFo, C-110/13, EU:C:2014:114, punkt 31).
- 35 Seda silmas pidades on määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 1 kohaselt „sõltumatu ettevõtja“ iga ettevõtja, kes ei ole „partnerettevõtja“ selle artikli lõike 2 tähenduses ega „sidusettevõtja“ nimetatud artikli lõike 3 tähenduses.
- 36 Osutatud lisa artikli 3 lõike 3 punkti a kohaselt on kaks ettevõtjat „sidusettevõtjad“ muu hulgas siis, kui üks neist omab teises ettevõtjas aktsionäride häälteenamust, samas kui nimetatud lisa artikli 3 lõike 2 esimese lõigu kohaselt on kaks ettevõtjat „partnerettevõtjad“, kui nad ei ole „sidusettevõtjad“, kuid kui üks neist omab kas üksi või koos ühe või mitme sidusettevõtjaga 25% või rohkem teise ettevõtja kapitalist või hääleõigustest, välja arvatud sama lisa artikli 3 lõike 2 teise lõigu punktides a–d loetletud erandid.
- 37 Viimati nimetatud sätte kohaselt loetakse ettevõtjat „autonoomseks ettevõtjaks“ määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 1 tähenduses isegi siis, kui vähemalt 25% tema kapitalist või hääleõigustest kuulub teatud kategooria investoritele, näiteks selle lisa artikli 3 lõike 2 teise lõigu punktide b ja d kohaselt ülikoolid ja teatavad kohalikud omavalitsused, tingimusel et need investorid ei ole eraldi ega ühiselt selle ettevõtte sidusettevõtjad nimetatud lisa artikli 3 lõike 3 tähenduses.
- 38 Selles kontekstis kehtestab I lisa artikli 3 lõige 4 siiski VKEks kvalifitseerimist välistava üldreegli, mille kohaselt ei saa ettevõtjat käsitada VKEna, „kui 25% või enam selle kapitalist või hääleõigustest on otseselt või kaudselt ühe või mitme avalik-õigusliku asutuse ainu- või ühiskontrolli all“, välja arvatud juhul, kui need asutused kuuluvad nimetatud lisa artikli 3 lõike 2 teises lõigus loetletud investorite kategooriatesse, nagu on täpsustatud samas sättes.
- 39 Kõigist neist sätetest tuleneb, et ettevõtjat ei käsitata VKEna määruse nr 651/2014 I lisa tähenduses, kui vähemalt 25% tema kapitalist või hääleõigustest on otseselt või kaudselt ühe või mitme avalik-õigusliku asutuse ainu- või ühiskontrolli all, välja arvatud juhul, kui tegemist on investoritega, kes ei ole selle ettevõtja sidusettevõtjad kõnealuse lisa artikli 3 lõike 3 tähenduses ja keda on nimetatud selle lisa artikli 3 lõike 2 teise lõigu punktides a–d.
- 40 Käesoleval juhul, nagu nähtub Euroopa Kohtu poolt kohtuistungil esitatud küsimustele antud vastustest, ei ole vaidlust selles, et NMI TT, keda põhikohtuasjas arutusel oleva otsusega keelduti käsitamast VKEna, on NMI sidusettevõtja määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 3 punkti a tähenduses, kuna NMI omab selles ettevõtjas häälteenamust. Siit järeldub, et NMI TT ei kuulu I lisa artikli 3 lõike 2 teises lõigus ette nähtud erandi kohaldamisalasse, mis hõlmab teatud investorite kategooriaid.
- 41 Neil asjaoludel tuleb üksnes kontrollida, kas vastavalt määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikes 4 ette nähtud välistavale üldreeglile võib sellise ettevõtja nagu NMI TT selle lisa tähenduses VKEna käsitamise välistada ainuüksi sel põhjusel, et ta on kaudselt selliste avalik-õiguslike asutuste kontrolli all, kes on esindatud tema sidusettevõtjas, kelle otsese kontrolli all ta on.
- 42 Sellega seoses tuleb silmas pidada, et ELTL artikkel 267 ei anna Euroopa Kohtule pädevust kohaldada konkreetset kohtuasjas liidu õigusnorme, vaid üksnes pädevuse anda arvamus aluslepingute ja liidu institutsioonide poolt vastu võetud õigusaktide tõlgendamise kohta. Seega ei ole Euroopa Kohtu ülesanne tuvastada põhikohtuasja aluseks olevaid faktilisi asjaolusid ja teha nendest järeldusi

eelotsusetaotluse esitanud kohtu edaspidise otsuse jaoks ega tõlgendada riigisiseseid õigus- ja haldusnorme (14. mai 2020. aasta kohtuotsus Bouygues travaux publics jt, C-17/19, EU:C:2020:379, punktid 51 ja 52).

- 43 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamisel tuleb arvestada neid sissejuhatavaid märkusi.

Mõiste „avalik-õiguslik asutus“ määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses

- 44 Selleks et teha kindlaks, kas mõiste „avalik-õiguslik asutus“ määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses hõlmab selliseid üksusi nagu ülikoolid, kõrgkoolid ja kaubandus-tööstuskoda, tuleb silmas pidada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seotud nõuetest, et liidu õigusnorme, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb üldjuhul kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, olenemata liikmesriikides kasutatud kvalifikatsioonist, võttes seejuures arvesse asjaomase sätte sõnastust, konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osaks säte on (5. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (meremeeste laevapere liikmeks munsterdamine Rotterdami sadamas), C-341/18, EU:C:2020:76, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Siit järeldub, et kuna määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikes 4 puudub viide riigisisesele õigusele, tuleb selles sättes sisalduvat mõistet „avalik-õiguslik asutus“ pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks, mille tähendus ja ulatus peab olema kõikides liikmesriikides sama. Seetõttu tuleb Euroopa Kohtul anda sellele mõistele liidu õiguskorras ühetaoline tõlgendus.
- 46 Esimesena, mis puudutab määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 sõnastust, siis kuna ei selles sättes ega määruse üheski teises sättes, muu hulgas artiklis 2 ei ole määratletud mõistet „avalik-õiguslik asutus“, tuleb selle mõiste tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda selle tähendusest tavakeeles (vt analoogia alusel 5. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (meremeeste laevapere liikmeks munsterdamine Rotterdami sadamas), C-341/18, EU:C:2020:76, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Tavatahenduses tuleb mõistet „avalik-õiguslik asutus“ mõista nii, et see viitab riigile, piirkondlikele või kohalikele omavalitsustele ning organisatsioonidele, mis on asutatud konkreetselt üldistes huvides ja millel on juriidilise isiku staatus ja mida põhiliselt rahastavad riik, territoriaalasutused või muud avalik-õiguslikud asutused või mis on otseselt või kaudselt nende kontrolli all.
- 48 Siit järeldub, et määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõige 4 hõlmab kõiki avaliku võimu ülesandeid täitvaid üksusi ja asutusi.
- 49 Teisena, mis puudutab nimetatud sätte konteksti, siis tuleneb 2003. aasta soovitusel põhjendusest 13, millel – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 34 – põhineb mõiste „VKE“ määratlus määruse nr 651/2014 I lisa tähenduses, et samas sättes ette nähtud välistamine hõlmab õiguskindluse huvides liikmesriigi erinevaid avalik-õiguslikke üksusi, et vältida nende meelevaldset eristamist.
- 50 Sellega seoses tuleb sama moodi nagu komisjon märkida, et direktiivis 2006/111, mille eesmärk on panna liikmesriikidele teatud hulk kohustusi, et tagada liikmesriikide ja riigi osalusega äriühingute vaheliste finantssuhete läbipaistvus, on artikli 2 punktis a määratletud mõiste „ametiasutused“ nii, et see hõlmab lisaks riigile ka regionaalseid ja kohalikke omavalitsusi ning kõiki muid territoriaalasutusi.
- 51 Kolmandana, mis puudutab määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 taotletavat eesmärki, siis tuleb silmas pidada, et nagu on esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 33 ja 34, on sõltumatuse kriteeriumi eesmärk võimaldada VKEdele suunatud soodsaid meetmeid rakendada üksnes nende ettevõtjate suhtes, kes ei saa kasutada ressursse, mis võimaldaksid neil ületada nende suurusega seotud

takistusi. Erinevate, eelkõige majanduslike ja finantsiliste vahendite tõttu, mida nad võivad kasutusele võtta, saavad avaliku võimu kandjad, olenemata nende laadist või organisatsioonilisest korraldusest, võimaldada ettevõtjal sellised takistused ületada.

- 52 Sellest järeldub, et nimetatud sättes kasutatud mõistet „avalik-õiguslik asutus“ tuleb mõista nii, et see hõlmab mis tahes avalik-õiguslikke üksusi või asutusi, sealhulgas territoriaalasutusi ja organisatsioone, mis on asutatud konkreetsetes üldistes huvides, millel on juriidilise isiku staatus ja mida põhiliselt rahastavad riik, territoriaalasutused või muud avalik-õiguslikud asutused või mis on nende otsese või kaudse kontrolli all.
- 53 Käesolevas asjas tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul – vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 42 viidatud kohtupraktikale seega kindlaks teha, kas Tübingeni ülikool, Reutlingeni kõrgkool ja selle linna kaubandus-tööstuskoda vastavad neile kriteeriumidele, võttes arvesse riigisisese õiguse asjasse puutuvaid sätteid, millest mõnele on EuroNorm ja komisjon tuginenud, kuid mille tõlgendamine ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse.
- 54 Kohtuistungil väitis NMI TT sellega seoses, et komisjoni poolt 2015. aastal avaldatud „VKE määratlemise juhendist“ ja täpsemalt selle dokumendi leheküljelt 19 nähtub, et komisjoni arvates ei saa ülikoole, olenemata neile riigisisese õigusega antud staatusest, pidada „avalik-õiguslikeks asutusteks“, kelle suhtes kohaldatakse määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikes 4 ette nähtud välistavat üldreeglit.
- 55 Samas tuleb kõigepealt märkida, et juhendi leheküljel 2 on selgelt ja sõna-sõnalt täpsustatud, et „sellel puudub õigusjõud ja see ei ole mingil viisil komisjonile siduv [...], kuna [2003. aasta] soovitus on ainus autentne alus, mis võimaldab kindlaks määrata VKE staatuse tingimused“. Seda enam ei saa niisugune mittesiduv juhend olla siduv Euroopa Kohtule.
- 56 Igal juhul tuleb sedastada, et nimetatud juhendi leheküljel 19 ei viita komisjon – erinevalt sellest, mida väidab NMI TT – kordagi sellele, et ülikoolid ei võiks mingil juhul kuuluda määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikes 4 ette nähtud välistava üldreegli alla, vaid piirdub selle kordamisega, et nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 38–41 juba nähtub, jäävad ülikoolid, kui nad on „avalik-õiguslikud asutused“ nimetatud sätte tähenduses, selle reegli kohaldamisalast välja, kui nad ei ole asjaomase ettevõtjaga seotud selle lisa artikli 3 lõike 3 tähenduses, ent selle tingimuse osas, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 40, möönis NMI TT kohtuistungil ka ise, et see ei ole käesoleval juhul täidetud.
- 57 Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks jõudma järeldusele, et üks või mitu käesoleva kohtuotsuse punktis 53 nimetatud üksust on avalik-õiguslikud asutused nimetatud lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sellekohastele küsimustele vastates veel täpsustada, et selle sätte kohaldamisel ei ole tähtis, et nende avalik-õiguslike asutuste ettepanekul määratud isikud tegutsevad asjaomases ettevõttes tasu saamata, kuna nende määramise ettepanek on tehtud ja nad on määratud kui selle liikmed, mille kontrollimine on aga eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.
- 58 Järelikult tuleb määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõiget 4 tõlgendada nii, et selles sättes sisalduv mõiste „avalik-õiguslik asutus“ hõlmab selliseid üksusi nagu ülikoolid ja kõrgkoolid ning kaubandus-tööstuskoda, kui need üksused on asutatud konkreetsetes üldistes huvides, neil on juriidilise isiku staatus ja neid rahastavad põhiliselt riik, territoriaalasutused või muud avalik-õiguslikud asutused või mis on nende otsese või kaudse kontrolli all. Selle sätte kohaldamisel ei ole tähtis, et avalik-õiguslike asutuste ettepanekul määratud isikud tegutsevad asjaomases ettevõttes tasu saamata, kuna nende määramise ettepanek on tehtud ja nad on määratud kui selle liikmed.

Kontrolli olemasolu määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 tähenduses

- 59 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 44 osundatud kohtupraktikale tuleb arvesse võtta määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 sõnastust, konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osaks see säte on, et teha kindlaks, kas kontroll selle sätte tähenduses eeldab üksnes seda, et avalik-õiguslikele asutustele kuuluks ühiselt, kas või kaudselt vähemalt 25% asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest vastavalt selle ettevõtja põhikirja sätetele, kelle otsese kontrolli all ta on, või tuleb lisaks veel kontrollida, kas need asutused saavad mõjutada ja koordineerida oma hääleõiguste tegelikku kasutamist oma esindajate poolt või kas esindajad nende asutuste huve tegelikult arvesse võtavad.
- 60 Esimesena tuleb seoses määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 sõnastusega tõdeda, et vastavalt 2003. aasta soovitusel põhjendusele 13, millele see lisa tugineb, nagu on esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 34 ja 49, viitab see säte üksnes avalik-õiguslike asutuste osaluse suurusele asjaomase ettevõtja kapitalis või hääleõigustes, mainimata lisaks nimetatud asutuste või nende esindajate reaalset tegutsemist.
- 61 Teisena, mis puudutab nimetatud sätte konteksti, siis tuleb märkida, et määruse nr 651/2014 I lisa artikkel 3 näeb sõnaselgelt ette, et selleks, et teha kindlaks, kas ettevõtja on mõne teise ettevõtja sidusettevõtja, on vaja konkreetselt kontrollida, kas esimene tegelikult avaldab teisele otsustavat mõju.
- 62 Täpsemalt on artikli 3 lõike 3 teises lõigus ette nähtud valitseva mõju puudumise eeldus, kui selle artikli lõike 2 teises lõigus nimetatud investorid ei sekku otseselt ega kaudselt asjaomase ettevõtte juhtimisse, „ilma et see mõjutaks nende õigusi aktsionärina“.
- 63 Samas näeb artikkel 3 ette, nagu nähtub lõike 3 neljandast lõigust, et ettevõtjaid võib käsitada sidusettevõtjatena, kui nad mõne füüsilise isiku või füüsiliste isikute rühma vahendusel, kes tegutsevad kooskõlastatult eesmärgiga mõjutada asjaomaste ettevõtjate äriotsuseid, moodustavad ühe majandusüksuse, isegi kui nende ettevõtjate vahel ei ole formaalselt ühtegi selle artikli lõike 3 esimeses lõigus nimetatud suhet (vt selle kohta 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus HaTeFo, C-110/13, EU:C:2014:114, punktid 34, 35 ja 39, ning 11. mai 2017. aasta kohtumäärus Bericap, C-53/17, ei avaldata, EU:C:2017:370, punkt 17).
- 64 Seevastu tuleb tõdeda, et artikli 3 lõige 4 ei sisalda analoogseid sätteid avalik-õiguslike asutuste kohta, kelle ainu- või ühiskontrolli all on vähemalt 25% teise ettevõtja kapitalist või hääleõigusest.
- 65 Mõiste „VKE“ määratlust määruse nr 651/2014 I lisa tähenduses tuleb aga tõlgendada kitsalt, kuna see toob kaasa selle mõistega hõlmatud ettevõtjatele eeliste andmise, enamasti eeskirjadega, mis näevad ette erandid üldnormidest (vt selle kohta 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus HaTeFo, C-110/13, EU:C:2014:114, punkt 32).
- 66 Kolmandana tuleb määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikega 4 taotletava eesmärgi kohta märkida, et vastavalt sõltumatuse kriteeriumile, millel rajaneb mõiste „VKE“ selle lisa tähenduses, on selle sätte eesmärk tagada – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 32–39 –, et asjaomasel ettevõtjal on võime teha äriotsuseid iseseisvalt.
- 67 Ent olukord, mida iseloomustab see, et eri ettevõtjad on osaluse ja hääleõiguse kaudu omavahel struktuuriliselt seotud, välistab võimaluse käsitada neid üksteisest majanduslikult sõltumatuna, kuna selle tulemusel saab üks ettevõtja, olenemata oma tegelikust käitumisest, otsustavalt mõjutada teise ettevõtja otsuste tegemist (vt analoogia alusel 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Glückauf Brauerei, C-83/08, EU:C:2009:228, punktid 32–34).

- 68 Lisaks tuleb juhtida tähelepanu, et nii määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõike 4 – nagu nähtub eelkõige selle määruse põhjendusest 30 ja 2003. aasta soovitusel põhjendusest 13 – kui ka selle määruse enda – mis näeb ette siseturuga kokkusobiva abi grupierandi – eesmärk on suurendada halduse selgust ja õiguskindlust, tagades konkurentsieeskirjade tõhusa ja lihtsustatud järelevalve riigiabi valdkonnas (vt analoogia alusel 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Bayerische Motoren Werke ja Freistaat Sachsen vs. komisjon, C-654/17 P, EU:C:2019:634, punkt 141 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Ainuüksi see, et selle kindlakstegemisel, kas ettevõtja suhtes saab kohaldada VKEdele kohaldatavaid soodsamaid eeskirju, võetakse aluseks avalik-õiguslike asutuste osaluse suurus ettevõtja kapitalis või hääleõigustes, ilma et oleks vaja lisaks analüüsida nende asutuste või nende esindajate konkreetset tegutsemist, selgelt lihtsustab pädevate ametiasutuste poolt määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõikes 4 ette nähtud välistava üldreegli kohaldamist.
- 70 Nii selle sätte sõnastusest kui ka kontekstist, millesse see sätte kuulub, samuti eesmärgist, mida soovitakse saavutada, nagu ka õigusaktist, mille osaks sätte on, tuleneb seega, et kontrolli olemasolu nimetatud sätte tähenduses järeldeb üksnes avalik-õiguslike asutuste osaluse suurusel asjaomase ettevõtja kapitalis või hääleõigustes.
- 71 Järelikult piisab kontrolli olemasoluks sellest, et avalik-õiguslikele asutustele kuulub ühiselt kas või kaudselt vähemalt 25% asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest vastavalt selle ettevõtja põhikirja sätetele, kellel on tema üle otsene kontroll, ilma et oleks vaja veel kontrollida, kas need asutused saavad mõjutada ja koordineerida oma hääleõiguste tegelikku kasutamist oma esindajate poolt või kas esindajad nende asutuste huve tegelikult arvesse võtavad.
- 72 Kuigi käesoleval juhul on selge, et NMI-le kuulub NMI TTs 88,8% hääleõigustest, nähtub eelotsusetaotlusest, et NMI põhikiri ei reguleeri nende õiguste kasutamise küsimust.
- 73 Siiski ilmneb, et vastavalt põhikirja artiklitele 2, 7 ja 13 on sihtasutuse nõukogu – mille kohta on Euroopa Kohtu istungil toimunud aruteludest selgunud, et kõik nõukogu liikmed, nagu NMI TT ise sõnaselgelt märkis, on praegu selle äriühingu juhatuse liikmed –, ülesandeks esiteks määratleda NMI tööd reguleerivad põhimõtted, mis puudutavad muu hulgas teadusuuringute tulemuste kasutamist ning teadusuuringute- ja arendusprojektide elluviimist, ning teiseks on tal ulatuslik nõustamis- ja otsustuspädevus sisulise töö kavandamise ja finantsplaneerimise valdkonnas, samuti juhatuse liikmete määramise ja tagasikutsumise ning juhatuse tegevuse heakskiitmise küsimustes, ka on sihtasutuse nõukogul õigus muuta NMI põhikirja ja lõpetada tema tegevus.
- 74 Neil asjaoludel näib – kui vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 42 viidatud kohtupraktikale eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusena ei selgu vastupidist –, et NMI põhikirjas sisalduvad sätted annavad avalik-õiguslikele asutustele nende esindajate kohalolu tõttu sihtasutuse nõukogus kaudselt üle 25% hääleõigustest NMI TTs.
- 75 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 651/2014 I lisa artikli 3 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mis välistavad selle, et ettevõtjat võiks pidada VKEks, kui ettevõtja sellel organil, kellele kuulub põhiosa ettevõtja kapitalist, ei ole küll õigust tegeleda ettevõtte igapäevase juhtimisega, aga tema liikmeskond koosneb peamiselt isikutest, kes esindavad avalik-õiguslikke asutusi selle sätte tähenduses, mistõttu need asutused teostavad nimetatud ettevõtja üle ainuüksi sel põhjusel ühiselt kaudset kontrolli selle sätte tähenduses, arvestades, et:
- esiteks hõlmab selles sättes kasutatud mõiste „avalik-õiguslik asutus“ selliseid üksusi nagu ülikoolid ja kõrgkoolid ning kaubandus-tööstuskoda, kui need üksused on asutatud konkreetsetel üldistes huvides, neil on juriidilise isiku staatus ning neid rahastavad riik, territoriaalsed asutused või muud

avalik-õiguslikud asutused või kui nad on nende otsese või kaudse kontrolli all, ilma et selles osas oleks tähtis, et nimetatud üksuste ettepanekul määratud isikud tegutsevad asjaomases ettevõttes tasu saamata, kuna nende määramise ettepanek on tehtud ja nad on määratud kui selle liikmed, ja

- teiseks piisab kontrolli olemasoluks sellest, et avalik-õiguslikele asutustele kuulub ühiselt kas või kaudselt vähemalt 25% asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest vastavalt selle ettevõtja põhikirja sätetele, kellel on tema üle otsene kontroll, ilma et oleks vaja veel kontrollida, kas need asutused saavad mõjutada ja koordineerida oma hääleõiguste tegelikku kasutamist oma esindajate poolt või kas esindajad nende asutuste huve tegelikult arvesse võtavad.

Kohtukulud

- 76 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, I lisa artikli 3 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisese õigusnormid, mis välistavad selle, et ettevõtjat võiks pidada VKEks, kui ettevõtja sellel organil, kellele kuulub põhiosa ettevõtja kapitalist, ei ole küll õigust tegeleda ettevõtte igapäevase juhtimisega, aga tema liikmeskond koosneb peamiselt isikutest, kes esindavad avalik-õiguslikke asutusi selle sätte tähenduses, mistõttu need asutused teostavad nimetatud ettevõtja üle ainuüksi sel põhjusel ühiselt kaudset kontrolli selle sätte tähenduses, arvestades, et:

- esiteks hõlmab selles sättes kasutatud mõiste „avalik-õiguslikud asutused“ selliseid üksusi nagu ülikoolid ja kõrgkoolid ning kaubandus-tööstuskoda, kui need üksused on asutatud konkreetselt üldistes huvides, neil on juriidilise isiku staatus ning neid rahastavad peamiselt riik, territoriaalasutused või muud avalik-õiguslikud asutused või kui nad on nende otsese või kaudse kontrolli all, ilma et selles osas oleks tähtis, et nimetatud üksuste ettepanekul määratud isikud tegutsevad asjaomases ettevõttes tasu saamata, kuna nende määramise ettepanek on tehtud ja nad on määratud kui selle liikmed, ja
- teiseks piisab kontrolli olemasoluks sellest, et avalik-õiguslikele asutustele kuulub ühiselt kas või kaudselt vähemalt 25% asjaomase ettevõtja kapitalist või hääleõigustest vastavalt selle ettevõtja põhikirja sätetele, kellel on tema üle otsene kontroll, ilma et oleks vaja veel kontrollida, kas need asutused saavad mõjutada ja koordineerida oma hääleõiguste tegelikku kasutamist oma esindajate poolt või kas esindajad nende asutuste huve tegelikult arvesse võtavad.

Allkirjad